

NUORET TALOUDENHALLINNAN TAPAHTUMISSA

Osallisuuden lisääminen nuorten näkökulmasta.

Sosiaalialan koulutusohjelma,
Sosionomi
Opinnäytetyö
29.10.2010

Sanna Jokinen

Degree Programme in		Degree	
Social Services		Bachelor of Social Services	
Author/Authors			
Sanna Jokinen			
Title			
Young Adults' in Financial Management Events. Youth's Perception of Participation.			
Type of Work	Date	Pages	
Final Project	Autumn 2010	32	
<p>ABSTRACT</p> <p>The amount of young adults' insolvency disturbances has been increasing continuously. At the same time young adults' participation in financial management events is poor. The study group used in this project comprised young adults aged 16-22 studying in vocational school. The aim was to examine the study groups' opinions and assumptions on how to increase participation of young adults in financial management events.</p> <p>My final project was qualitative and the theoretical framework was participation. The study material was collected in winter 2010 by interviewing two classes in a vocational school. The themes of the interview were assumptions about insolvency disturbances, reasons for insolvency disturbances and their impact on the interviewees' lives as well as assumptions about financial education. The final project material was analyzed by using content analysis.</p> <p>The results of this final project gave information about young adults' opinions and development ideas related to financial management events. According to young adults they were not the correct target group for material and actions used in financial management events. Young adults wanted more actions developed together with them.</p> <p>As a conclusion, increasing participation in financial management events should be based on young adults' needs. Their opinions should be listened to and they should have freedom to express their ideas. Planning and organizing financial management events could be done together with young adults. This would make them consider activities more meaningful.</p>			
Keywords			
financial management, insolvency disturbances, participation			

Koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto	
Sosiaalialan koulutusohjelma		Sosionomi (AMK)	
Tekijä/Tekijät			
Sanna Jokinen			
Työn nimi			
Nuoret taloudenhallinnan tapahtumissa. Osallisuuden lisääminen nuorten näkökulmasta			
Työn laji		Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö		Syksy 2010	32
TIIVISTELMÄ			
<p>Nuorten maksuhäiriöiden määrä kasvaa jatkuvasti. Nuorten osallisuus taloudenhallinnan tapahtumissa on kuitenkin heikko. Opinnäytetyössäni selvitin 16–22-vuotiaiden ammattikoulussa opiskelevien nuorten mielipiteitä ja käsityksiä siitä, kuinka saadaan lisättyä nuorten osallisuutta taloudenhallinnan tapahtumissa.</p> <p>Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen tutkimus. Teoreettisena viitekehyksenä on osallisuus. Aineiston hankin haastattelemalla kahta ammattikoululuokkaa. Opinnäytetyöni haastattelut suoritin talven 2010 aikana. Haastatteluiden aihealueita olivat nuorten käsitykset maksuhäiriöistä, maksuhäiriön synty ja sen vaikutukset sekä nuorten käsitys talousneuvonnasta. Analyysimenetelmänä opinnäytetyössäni käytin sisällönanalyysia.</p> <p>Opinnäytetyöni tulosten avulla sain tietoa nuorten mielipiteistä ja kehittämideoista koskien taloudenhallinnan tapahtumia. Nuoret kokivat, että tällä hetkellä taloudenhallinnan tapahtumien materiaali ja toimet eivät kohdistu heihin. Nuoret ilmaisivat, että he haluavat heidän näköistään toimintaa, joka on tehty yhdessä nuorten kanssa.</p> <p>Osallisuuden lisäämisen tulisi lähteä nuorten lähtökohdista. Nuoria on kuunneltava ja heidän mielipiteilleen on annettava tilaa. Johtopäätöksenä olisi hyvä toteuttaa yhdessä nuorten kanssa taloudenhallinnan tapahtuma. Nuoret saivat itse olla mukana taloudenhallinnan tapahtuman suunnittelu- sekä toteutusvaiheessa. Näin nuoret kokisivat toiminnan itselleen merkityksellisenä.</p>			
Avainsanat			
maksuhäiriö, osallisuus, talouden hallinta			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT	2
3	NUORTEN VELKAANTUMINEN	3
3.1	Syitä velkaantumiselle	4
3.2	Seuraukset velkaantumisesta	5
4	TALOUS JA VELKANEUVONTA	6
5	OSALLISUUS	7
5.1	Osallisuus konkreettisesti	9
5.2	Nuorten osallisuus sosiaaliaseman taloudenhallinnan tapahtumissa	10
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	11
6.1	Tutkimuskysymys	11
6.2	Tutkimusmenetelmä	12
6.3	Työprosessin kuvaus	14
6.4	Aineiston analyysi	16
6.5	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	18
7	HAASTATTELUIJEN TULOKSET	20
7.1	Nuorten käsityksiä velkaantumisesta	20
7.2	Nuorten käsityksiä maksuhäiriön vaikutuksesta	21
7.3	Nuorten ajatuksia talousneuvonnasta	22
7.4	Missä taloudenhallinnan tapahtumia pitäisi järjestää	23
7.5	Millä keinoilla nuoria saadaan taloudenhallinnan tapahtumiin	24
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	25
9	POHDINTA	27
	LÄHTEET	31

1 JOHDANTO

Mediassa on viimeaikoina käsitelty nuorten velkaantumista ja maksuhäiriöitä. Nuorten maksuhäiriöiden määrä on kasvanut tasaisesti vuoden 2003 jälkeen. Oikeanlailla suunnattu tietous talousasioista voi parhaiten ennaltaehkäistä nuorten talousvaikeuksia. Nuoria kyllä houkutellessaan taloudenhallinnan tapahtumiin esitteiden ja kampanjoiden muodossa, mutta nuoret eivät tunnu olevan kiinnostuneita näistä.

Opinnäytetyöni idea lähti liikkeelle oman taloudenhallinnan tapahtumassa. Elämä edessä – talous kuntoon – pienhankkeeseen ei saatu nuoria osallistumaan toivotulla tavalla. Helsingin kaupungin Pohjoisen sosiaaliaseman Malmin yksikön johtavan sosiaalityöntekijän ja muiden järjestäjien kesken heräsi kysymys. Millä keinolla pystytään lisäämään nuorten osallisuutta taloudenhallinnan tapahtumissa?

Opinnäytetyössäni selvitän kahdessa eri ammattikoulussa opiskelevien 16–22-vuotiaiden nuorten mielipiteitä maksuhäiriöistä ja velkaantumisesta sekä talousneuvonnasta. Kysyn heidän ajatuksiaan nuorten velkaantumisesta. Nuoret saavat kertoa heidän omia näkemyksiään talousneuvonnasta. Minkälaisia taloudenhallinnan tapahtumien tulee olla, että nuoret saadaan niihin osallistumaan. Ovatko tällä hetkellä toteutettavat nuorten taloudenhallinnan tapahtumat vääränlaisia, kun ne eivät houkuttele nuoria osallistumaan.

Materiaalin opinnäytetyöhöni sain ryhmähaastattelujen avulla, jotka toteutin alkutalvella 2010. Kävin haastattelemassa opiskelijoita Helmi liiketalousopistossa sekä Helsingin Sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen Malmin yksikössä. Yhteensä haastatteluihin osallistui 34 nuorta, jotka olivat iältään 16–22 -vuotiaita.

Ryhmähaastattelun aineiston analysoin sisällönanalyysin avulla. Analyysin avulla sain selville nuorten omia mielipiteitä ja käsityksiä velkaantumisesta sekä taloudenhallinnan tapahtumista. Nuoret tiedostavat syyt velkaantumisen taustalla, mutta haastattelujeni perusteella konkreettinen tieto on vähäistä. Haastatteluissa mukana olleet nuorille kohdennetut taloudenhallinnan esitteet ja informaatio eivät ole päätyneet näiden nuorten tietoon. Nuoret kertovat kaipaavansa heidän näköistään talousneuvontaa, taloudenhallin-

nan esitteitä ja tapahtumia. Nuoret halusivat olla osallisena sekä suunnittelu, että toteutus vaiheessa. Näin he kokisivat toiminnan itselleen merkityksellisenä.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

Aloittaessani pohtimaan opinnäytetyötäni oli minulla kaksi toivetta. Toivoin saavani tehdä työni aiheesta, joka olisi minua kiinnostava sekä hyödyntävä. Toivoin myös, että työstäni on käytännön hyötyä jollekin taholle. Kummatkin toiveet toteutuivat opinnäytetyöni suunnittelussa sekä työskentelyvaiheessa.

Syksyllä 2008 osallistuin nuorille suunnattuun taloudenhallinnan iltaan koulussa järjestettävällä oppitunnilla. Elämä edessä – talous kuntoon osallistujia määrä oli ollut huono kaikkina järjestettyinä iltoina. Itse osallistuin iltaan, jonne nuoria ei saapunut yhtään paikalle. Illan aikana tapahtumanjärjestäjien kesken heräsi kysymys. Millä saadaan nuoret osallistumaan tapahtumiin? Mikä kiinnostaa ja houkuttaa nuoria paikalle?

Keskustelu jäi mieleeni. Ajatus nuorten kanssa tehtävästä työstä herätti kiinnostukseni. Halusin löytää vastauksia taloudenhallinnan illan aikana nousseisiin kysymyksiin. Myöhemmin syksyllä otin yhteyttä Pohjoisen sosiaaliaseman Malmin yksikön johtavaan sosiaalityöntekijään Eija Huovilaan. Kysyin mitä mieltä hän olisi, jos selvittäisin opinnäytetyössäni nuorten osallisuuden lisäämistä taloudenhallinnan tapahtumissa.

Eija Huovila oli kiinnostunut ehdotuksestani, ja hän tuki opinnäytetyöni tekemistä alusta loppuun saakka. Työn tekemiseen hän antoi minulle vapaat kädet. Hän halusi minun tekevän sellaisen opinnäytetyön, mikä palvelee minua eniten opiskelijana. Työni sisältöön tai työskentelyyni hän ei halunnut puuttua. Huovila koki, että kaikki minun saamani tieto on hänelle hyödyllistä sekä tärkeää.

Yhteisymmärryksessä työstin opinnäytetyöni nuorten näkökulmasta. Eija Huovila kertoi, että nuorten saaminen sosiaaliaseman järjestämiin taloudenhallinnan tapahtumiin ei koskaan ole ollut helppoa. Malmin sosiaaliasema on järjestänyt Koillis-Helsingissä asuville nuorille pienhankkeita ja tapahtumia, mutta järjestettyihin tapahtumiin on osallistunut vain muutama tai ei yhtään nuorta.

Sosiaaliasema ei ole ainoa, joka järjestää nuorille tapahtumia, jossa pyritään lisäämään tietoutta talousasioista. Samaan aikaan monet muutkin tahot yrittävät saada nuoria järjestämänsä talousneuvonnan pariin. Muun muassa Martoilla on Pidä kiinni rahoistasi – hanke, jonka tavoitteena on antaa ennaltaehkäisevää tietoa talousasioista nuorille. Marttojen neuvojat käyvät luennoimassa ja pitämässä tietoisuuksia talousasioista oppilaitoksissa. (Martat 2009.)

Vuonna 2007 oli käynnissä hanke, jossa taloudenhallinnan neuvottelukunta julkisti nuorille suunnatun, eri medioita hyödyntävän Kallit kulissit -kampanjan. Sen tarkoituksena oli herätellä 15–29 -vuotiaita nuoria järkevään rahankäyttöön. Kampanja keskittyi jakamaan säästämiseen, maksuvälineisiin, lainanottoon ja takaukseen liittyviä perustietoja. (Työ ja elinkeinoministeriö 2008.)

Setlementtinuorten liitto on julkaissut Haltsaa-taloutesi oppaan. Opas on suunnattu itsenäistyvälle nuorelle, ja se tarjoaa laajasti ennaltaehkäisevää sekä korjaavaa tietoa talousasioista. Aiheina ovat mm. budjetti, oma asunto, verkkokauppa, osamaksut, pikavipit, rahapelit ja peliriippuvuus, velkakierre (mitä tapahtuu, jos laskua ei maksakaan) ja mistä apua maksuvaikeuksiin. (Setlementti nuorten liitto ry 2008.)

Nuorille järjestetään ja suunnitellaan taloudenhallinnan kampanjoita, tapahtumia sekä jaetaan esitteitä. Nuoria esitteet eivät kuitenkaan tunnu kiinnostavan, ja tapahtumiinkaan he eivät osallistu. Opinnäytetyössäni kysyn nuorilta itseltään heidän näkemyksiään nuorten velkojen syntyyn sekä seurauksiin. Mitkä ovat nuorten käsitykset taloudenhallinnan tapahtumista? Kuinka pystytän lisäämään nuorten osallisuutta taloudenhallinnan tapahtumissa?

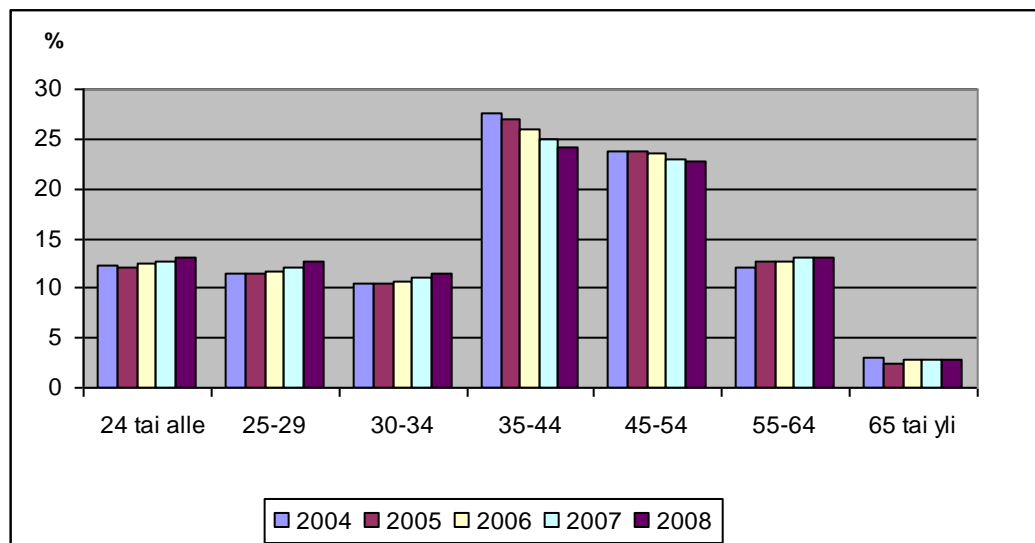
3 NUORTEN VELKAANTUMINEN

Nuorten velkaantuminen on kasvussa. Pikavippiyhtiöt kuten onnilaina, arkilaina, hymylaina, laatulaina tarjoavat nopeaa lainarahaa. Luottoyhteiskunta houkuttelee tekemään haaveista totta juuri nyt. Rahat ovat vain bittejä mikroavaruudessa, jossa pitkät maksuajat ovat nousseet suorastaan kilpailuvalteiksi. Kulutusluottomainokset jylläävät katukuvassa ja internet sivustoilla. Mainokset kertovat, että kuka tahansa täysi-ikäinen saa lainaa ilman vakuuksia. Velalla ostamisesta on tullut markkina- ja rahoitusjärjestelmän

lanseeraama hyväksyttävä ”normaali” elämäntapa. Piilevä viesti kuuluu: kaikilla on oikeus kuluttaa, myös nuorella. (Rantala 2008: 169.)

Markkinoitavat lainasummat vaihtelevat muutamasta kymmenestä eurosta tuhansiin euroihin. Lainan saa helposti tilattua tekstiviestillä tai täyttämällä hakemuksen internetissä. Joissakin tapauksissa lainan saamiseen ei, kuin muutama minuutti. Luottokortilla ostaminen on yhtä helppoa. Kaiken saa vain korttia näyttämällä ennen, kuin luottoraja ylittyy ja maksukehotukset muuttuvat maksuvaatimukseksi. Pieni 60 euron lasku voi pian olla 307 euroa, kun velkoja, perintötoimisto ja ulosotto ottavat oman osansa. Lisäksi peritään kertyneet viivästyskorot. (Haltsaa taloutesi- opas 2008.)

Helpon rahan saannin seurauksena nuorten velkaongelmat ja maksuhäiriömerkinnät ovat kasvaneet viime vuosina. Suuri osa uusista maksuhäiriömerkinnöistä kirjataan nykyään alle 30-vuotiaille (Saarinen 2001: 28). Suomen Asiakastieto Oy kertoo, että nuorten maksuhäiriömerkinnät ovat viiden viimevuoden ajan kasvaneet tasaisesti (kuvio 1).

KUVIO 1. Maksuhäiriömerkintöjä saaneiden ikäjakauma 2004–2008. Vuoden 2008: tammi-marraskuu (Suomen Asiakastieto Oy).

3.1 Syitä velkaantumiselle

Nuoret velkaantuvat monista syistä. Mitään yksittäistä syytä velkaantumiselle ei pystytä sanomaan. Nuorten itsensä mielestä tyypillinen syy velkaantumiselle on ymmärtämättömyys tai tyhmyys, vaikka velkaantumisen varsinaisena tekijänä onkin usein tulojen

alentuminen tai menojen lisääntyminen. Osa nuorista velkaantuu pienten tulojen takia. Toisilla velkaantuneista on ollut hyvät tulot, jopa säästettäväksi asti. Velkaluettelot pääsääntöisesti kuitenkin koostuvat kulutusluotoista ja velkarästeistä. Velkaa on kertynyt tavallisesti useille eri velkojille. (Mattila 2005: 112.)

Moni nuori ottaa vakuudetonta luottoa niin pitkään, kuin sitä saa eli kunnes luottotiedot ovat menneet. Yksittäisiä luottoja saattaa kertyä kymmeniä kappaleita. Näiden velkojen kokonaissumma on nuorelle yllätys. Nuori ei pysty aina sanomaan, mistä kaikesta velat ovat muodostuneet. Veloista on tullut kokonaisuudessaan liian monimutkaisia hallittavaksi. Velkoja ei siten enää haluta miettiä. (Rantala 2008: 184.)

Muita velkaantumisen syitä voi olla muutokset elämäntilanteessa. Kuten avo- tai avioero, oman kodin perustaminen, vahingonkorvaukset, takaus, vähitellen kasvavien laskujen kasaantuminen, mielenterveysongelmat, peliongelmat, taitamattomuus hoitaa omaa taloutta, takuuvuokrat, ylikuluttaminen ja opintolainat. Hankalin este nuoren talousasioiden hoidossa on kuitenkin työttömyys. (Koljonen 2002: 99.)

Maksuongelmaiset nuoret voidaan karkeasti luokitella neljään ryhmään:

1. Nuori, joka on menestynyt huonosti opiskeluissaan. Hän on keskeyttänyt opintonsa tai valmistumisensa jälkeen jäänyt työttömäksi. Nuorella voi olla ongelmia opintolainan kanssa.
2. Nuori, joka on joutunut kulutusluottokierteeseen, ja kuluttaa yli varojensa.
3. Nuori, joka on radikaalien elämäntilanteen takia velkaantunut. Tällainen radikaali elämäntilanne voi olla avo- tai avioero, lapsen syntymä, kotoa pois muuttaminen tai työttömyys.
4. Teknologialla tai postimyyntimarkkinoilla velkaantunut nuori. (Koljonen 2002: 99.)

3.2 Seuraukset velkaantumisesta

Nuoren velkaantumisen taustalla voi olla monia syitä, sama pätee seurauksiin. Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa jatkossa nuoren elämää. Nuori ei välttämättä tulevaisuudessa saa lainaa, vuokra- tai omistusasuntoa, avattua matkapuhelin- tai internetliittymää, solmittua sähkösopimusta, otettua vakuutuksia tai pankkikorttia. Lisäksi maksuhäiriömerkintä voi vaikeuttaa työpaikan saamista. Jos luottotiedot ovat menneet, säilyy merkintä

Asiakastieto Oy:n ylläpitämässä luottorekisterissä 2-4 vuotta, riippumatta siitä ovatko laskut maksettu tai maksamatta. (Haltsaa taloutesi- opas 2008.)

Nuori voi kokea tämän tilanteen ahdistavana, ja se voi heijastua herkästi ihmissuhteisiin sekä terveyteen. Tilanne voi aiheuttaa nuorella lamaannuttavaa masennusta, jolloin asioiden hoito on entistä vaikeampaa ja ongelmat kasautuvat. Tällöin velkaongelmat ja niiden seurannaisvaikutukset lisääntyvät. (Rantala 2008: 168.)

Yhteiskunta maksaa nuoren ylivelkaantumisen suorasti toimeentulon ja velkaneuvontaan käytettyinä resursseina. Epäsuorasti kustannukset näkyvät muun muassa oikeudenkäyntikuluissa, toteutumattomina verosaatavina, syrjäytymisen kietoutuvana haluttomuutena ja kyvyttömyytenä työelämässä. (Kaartinen – Lähteenmaa 2006: 9.)

4 TALOUS JA VELKANEUVONTA

Talous- ja velkaneuvonta on lakisääteinen, asiakkaille maksuton palvelu. Talous- ja velkaneuvontaa järjestävät ensisijaisesti kunnat. Talous- ja velkaneuvojat auttavat velkatilanteen kartoittamisessa ja kertovat eri tukipalveluista sekä velkojen järjestelymahdollisuuksista. He myös auttavat neuvotteluissa velkojen kanssa maksuaikataulujen ja velkojen järjestelyssä sekä tuomioistuimelle tehtävän velkajärjestelyhakemuksen tekemisessä, ja maksuohjelman laatimisessa sekä tarkistamisessa. (Kuluttajavirasto 2009.)

Nuori saa apua velkaongelmiin myös monilta muilta toimijoilta, kuten kunnan sosiaalisesta luototuksesta, diakoniatyöstä, Takuu-Säätiöstä, muusta kolmannen sektorin toiminnasta tai yksityisiltä velkaneuvojilta. Toimijat myös ohjaavat asiakkaita toisilleen, kun se on tarkoituksenmukaista.

Talous- ja velkaneuvonnan kasvavana asiakasryhmänä ovat viime vuosina olleet vähän koulutetut alle 25-vuotiaat. Velkojen kokonaismäärä nuorilla ei ole suuri, mutta suhteessa tuloihin velka voi kuitenkin olla hallitsematon. Talous- ja velkaneuvonnan asiakaina on nuoria, jotka ovat alkaneet velkaantua nopeasti täytettyään 18 vuotta. Nuori aikuinen on voinut täysi-ikäiseksi tulon jälkeen hankkia muutamassa kuukaudessa yli kymmenen tuhannen euron velat ilman, että hänellä on tuloja. Velkoja on vaikea järjestellä, jos velkojia on useita ja maksukyky puuttuu. Myöskään nuorten tulot eivät ole

vakiintuneet. Ulosottoon joutuminen voi viedä nuorelta motivaation kouluttautua tai siirtyä työelämään. (Rantala 2008: 183–184.)

Nuoren on hyvä saada tietoa talousasioista ennen, kuin ongelmat kasvavat liian suureksi. Neuvojen ja ohjeiden saaminen helpottaa tilannetta ja nuori saa taloutensa helpommin järjestykseen. Näin hän voi jopa välttyä maksuhäiriömerkinnältä. (Saarinen 2001: 51.)

Talous- ja velkaneuvonnassa on lisääntyneet asiakkaat, jotka hakevat apua liian myöhään, ja saatavilla olevat järjestelyt eivät enää vastaa tarpeeseen. Velkaneuvontaan tullaan vasta silloin, kun lisäluottoja ei enää myönnetä maksuhäiriömerkinnän takia tai, kun velat ovat menossa ulosottoon. (Rantala 2008: 187.)

Vaikka nuori ymmärtäisi hakea apua ajoissa, voi ajan saaminen velkaneuvojalle olla vaikeaa. Nuori voi joutua odottamaan asiakastapaamista 2–5 kuukautta, jolloin velkatilanne on voinut huonontua merkittävästi. Velkaongelmat saadaan paremmin hallintaan, jos nuori on saanut apua nopeasti. Nuoren joutuessa olemaan pitkän ajan epävarmassa kriisitilassa, voi se aiheuttaa monenlaista ahdistusta. (Rantala 2008: 192.)

Nuorilta puuttuu paljon tietoa talousasioista. Nuoret eivät tiedä mitä tarkoittaa maksuhäiriömerkintä tai mitä on korko. Perinnän kulku on myös epäselvää. Nuori ei tiedä missä vaiheessa pitää olla yhteydessä mihinkin toimijaan. Nuori ei myöskään ole velkaneuvotteluissa velkojan kanssa parhaassa mahdollisessa neuvotteluasemassa, ja maksuohjelman onnistuminen vaatii nuorelta tietoa. Nuoren on osattava tehdä realistinen taloussuunnitelma siitä milloin ja kuinka paljon on varaa maksaa. Nuorella on usein myös epäsäännölliset tulot ja vaikeasti ennustettavissa oleva maksukyky. Epäonnistuminen maksusopimuksessa tarkoittaa, että uutta sopimusta on vaikea saada. (Mattila 2005: 113).

5 OSALLISUUS

Opinnäytetyössäni teoreettisena viitekehyksenä käytän osallisuutta. Nuorten osallisuus taloudenhallinnan tapahtumisissa on yleisesti ottaen heikko tai olematon. Tuntuu, että

nuoria ei tavoiteta. Voidakseni pohtia nuorten osallisuuden lisäämistä on minun ymmärrettävä mitä osallisuus on.

Osallisuutta terminä on vaikea määritellä. Osallisuudesta ei ole pystytty laatimaan yleisesti hyväksytyä määritelmää. Osallisuutta voidaan kuvailla sen vastakohdilla tai niillä epäkohdilla, joita osallisuutta edistävillä hakkeilla on tarkoitus vähentää. Tällöin määritellään osallisuus kuvaamalla, mitä se ei ainakaan ole. Osallisuutta voidaan myös tarkastella välinpitämättömyyden, osattomuuden, syrjäytymisen ja vieraantumisen vastakohtina. (Gretschel – Kiilakoski 2007: 10–11.)

Osallistuminen, kuuleminen, vaikuttaminen ja aktiivinen kansalaisuus, ovat joitakin käsitettä, joilla osallisuutta kuitenkin yritetään tulkita. Osallisuus on toimintaa, että tunnetta. (Hanhivaara 2006: 31.)

Osallisuuden tunnetta voidaan kuvailla myös termillä voimaantuminen. (Gretschel 2002: 50). Voimaantuminen on nuoresta itsestä lähtevä persoonallinen ja sosiaalinen prosessi. Toinen ihminen ei voi voimaannuttaa toista, mutta voi yrittää auttaa luomalla puitteet, jotka mahdollistavat voimaantumisen. Voimaantuminen ilmenee eri ihmisissä eri tavalla; käyttäytymisenä, taitoina ja uskomuksina. Voimaantumisen ominaisuudet voivat vaihdella myös voimakkuusasteiltaan, ympäristön ja ajankohdan mukaan. Yksilön äänen kuuleminen on yksi keskeisistä asioista voimaantumisprosessissa. (Siitonen 1999: 116–117).

Voimaantuminen vaikuttaa ihmisen sitoutumiskykyyn. Vahva sisäinen voimantunne johtaa voimakkaaseen sitoutumiseen. Voimaantumattomuus taas johtaa heikkoon sitoutumiseen. Vapaus, hyväksyntä, kannustava ilmapiiri, tasa-arvoisuus, arvostus ja luottamus ovat yhteydessä sisäisen voimantunteen muodostumiseen. Nämä puolestaan vaikuttaa katalyytin tavoin sitoutumiseen. (Siitonen 1999: 160–163.)

Nuorten osallisuuteen vaikuttaa, millä tavalla koetaan ympäristö johon osallistutaan. Voimaantuminen voi olla jossain tietyssä ympäristössä todennäköisempää, kuin toisessa. Voimaantuminen ei ole yksiselitteinen asia eikä se ole pysyvä tila. Voimaantumista edistäviä asioita on, että nuori kuuluu ryhmään ja pystyy itse vaikuttamaan toimintaan. Muut arvostavat nuoren mielipiteitä, ajatuksia ja ehdotuksia. Ilmapiirin pitää olla luottamuksellinen, ja toimintaan osallistuminen on oltava vapaaehtoista. Näiden edellä mai-

nittujen asioiden ollessa kunnossa nuoren voimaantuminen näkyy parantuneena itsetuntona ja toiveikkuutena tulevaisuutta kohtaan. (Siitonen 1999: 97–103, 164-165.)

5.1 Osallisuus konkreettisesti

Osallisuudessa on kyse yhteisyydestä; osallisuudesta ryhmään, yhteisöön tai yhteiskuntaan. Osallisuuteen kuuluu aina yksilö sekä ryhmä; yksin ei voi olla osallinen. Osallisuudessa on kyse laadusta. Mikä tahansa ei riitä vaan osallisuus syntyy tärkeyden tai merkityksellisyyden kokemuksesta. Osallisuuteen kuuluu oikeus tulla nähdyksi ja kuuluksi. Nuoret pitää hyväksyä omina itsenään. Nähdyksi ja kuulluksi tuleminen ei ole pelkästään askel kohti aktiivista osallisuutta, vaan se on tavoite sinänsä. Kaikista nuorista ei tarvitse tulla aktiivisia osallistujia. Kaikilla on kuitenkin oikeus kokea olevansa tärkeä osa yhteisöä tai ryhmää. (Hanhivaara 2006: 29–32.)

Osallisuuden onnistumiseksi pitää pystyä luomaan kokemusta siitä, että nuoria arvostetaan sekä heidän mielipiteillään on vaikutusta. Usein kuitenkin nuorten kanssa tehtävissä toimissa voidaan puhua näennäisestä osallisuudesta. Nuoria kuunnellaan, mutta heidän mielipiteille ei anneta merkitystä. Näin kontakti nuorten välillä jää puutteelliseksi, eikä luottamusta pääse syntymään. Näennäistä osallisuutta tapahtuu myös, kun aikuiset ottavat toteutettavaksi vain heidän mielestään sopivat hankkeet. Nuorten ideat saatetaan jättää toteuttamatta, koska ne ovat liian kalliita, ajankohtaan sopimattomia tai pieniä. Osallisuus edellyttää, että nuorille annetaan mahdollisuus toimia. Tämä puolestaan tarkoittaa vallan ja vastuun jakamista. (Gretschel – Kiilakoski 2007: 13–14; Gretschel 2002: 98-100.)

Vallan ja vastuun jakaminen antaa tunteen pätevydestä. Näin nuori pitää itse omaa rooliaan merkittävänä, ja samalla osallisuus lisääntyy. Pätevyyden tunne ja oman roolin arvostaminen antaa nuorelle itsevarmuutta. Itsevarmuuden avulla nuori uskaltaa tuoda ilmi toiminnalle asettamiaan aikeita ja odotuksia sekä arvioida niiden toteutumista. (Gretshel 2002: 90–91.)

Osallisuuteen liittyy yksilöllinen sekä yhteisöllinen elementti. Nuoren on koettava itsensä arvokkaaksi ja toiminnan ilmapiirin on oltava sellainen, että osallisuus muodostuu. Osallisuuden kokemuksen saanut nuori tuntee itsensä päteväksi ja arvostaa omaa rooliaan toiminnassa. Osallisuuden onnistumiseksi ei riitä, että nuorta kuullaan. Osallisuuden

kokemus syntyy aina vuorovaikutuksessa toisiin ja on suorassa yhteydessä vuorovaikutuksen laatuun. (Gretschel – Kiilakoski 2007: 13-14.)

Nuori kaipaa osallistumisen tukea aikuisilta. Aina ei ole itsestään selvää kenelle nuorten osallisuuden tukeminen kuuluu. Toisinaan aikuiselta itsellään on myös mahdollisuus valita, ottaako hän roolin nuorten osallisuustoiminnassa. (Gretschel 2002: 29.)

Aikuinen edustaa osallisuusprojekteissa edellisen sukupolven kokemusta sekä tietämystä (Gretschel 2002: 29). Aikuiselta saadaan myös tarvittava asiantuntemus tai apua materiaalien hankkimiseen. Aikuisen tehtävänä on kuitenkin ennen kaikkea olla innostajana ja kannustajana. Sellainen joka luottaa nuorten kykyihin. Merkittävää osallisuuden tukemisessa on aikuisen suhtautumistapa ja asenne nuorten osallistumiseen. (Kohonen 2004: 116.)

Nuoren käsitykset omasta osallisuudesta ja mahdollisuuksista toimijana muuttuvat tilanteesta toiseen. Nuoren henkilökohtaiset kykyuskomukset vaikuttavat ratkaisevasti asettuihin tai henkilön itsensä asettamiin päämääriin. Lisäksi päämääriin pyrkimiseen liittyy uskomukset ympäröivien kontekstien tekijöiden ja olosuhteiden tarjoamista mahdollisuuksista. Kontekstiuskomukset ovat arvioita, onko ihmisellä toimintaa mahdollistava vastaanottavainen ympäristö, jota tarvitaan tukemaan tehokasta toimintaa. Nuoren käyttäytymisepisodin aikomukset loppuvat, jos hän aistii kontekstinsa epäluotettavaksi ja yhteistyöhaluttomaksi. (Siitonen 1999: 119.)

Kokemus osallisuudesta tuottaa halua olla osa ympäristöä ja vaikuttaa siinä. Kuitenkin joissakin osallisuuskeskusteluissa on vaarana, että osallisuuden ehdot määritellään yhteiskunnan puolelta, eikä nuorten omasta kokemusmaailmasta käsin. Tällöin nuorelle voi tulla tunne, että hän ei pysty vaikuttamaan asioihin. Tämä voi johtaa yleiseen haluttomuuteen vaikuttaa ja osallistua asioihin. Tällainen asenne ei luo pohjaa osallistuvalla toiminnalle. Välinpitämätön nuori ei ole kiinnostunut asioista, eikä koe omaa osallisuuttaan tärkeäksi. (Gretschel – Kiilakoski 2007: 11–12.)

5.2 Nuorten osallisuus sosiaaliaseman taloudenhallinnan tapahtumissa

Nuorten saaminen taloudenhallinnan tapahtumiin ei ole kovin yksiselitteistä. Vuoden 2008 syksyllä Pohjoisen sosiaaliaseman Malmin yksikkö järjesti Koillis-Helsingissä

asuville nuorille Elämä edessä – talous kuntoon – pienhankeen. Pienhanke oli tarkoitettu pääasiassa toimeentulotuen asiakkaina oleville alle 25-vuotiaille. Pienhanke piti sisällään viisi infoiltaa eri talous- ja velkateemoilla. Infoillat eivät kuitenkaan saaneet suurta osallistumista nuorten kesken. Illat keräsivät paikalla nollasta, kuuteen nuorta. Eija Huovilan tekemän raportin mukaan pienhanke nosti esille vaikeuden motivoida nuoria ryhmätoimintaan. (Huovila 2008: 1.)

Helsingissä asuville nuorille on järjestetty myös muuta taloudenhallinnan toimintaa. Muun muassa alle 25-vuotiaille Koillis- ja Pohjois-Helsingissä asuville nuorille oli suunniteltu info Helsingin talous- ja velkaneuvontayksikössä. Infon ajatuksena oli, että ryhmäinfon yhteydessä halukkaat voivat selvittää omia velka-asioita työntekijän kanssa. Infoja järjestettiin kaksi, ja näissä info tilaisuuksissa oli paikalla kaksi nuorta, vaikka paikkoja oli ollut kummassakin ryhmässä noin viidelletoista. Helsingin sosiaalivirasto suunnitteli myös kesälle 2008 nuorten velkaleiriä, joka ei kuitenkaan toteutunut vähäisen kiinnostuksen vuoksi. (Huovila 2008: 3-4.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuskysymys

Nuorten talousvaikeudet ovat lisääntyneet viimevuosien aikana. Oikeanlailla nuorille suunnattu tietous talousasioista voisi parhaiten ennaltaehkäistä nuorten talousvaikeuksia. Tällä hetkellä nuorilta jää kuitenkin tärkeää tietoa saamatta, koska he eivät osallistu järjestettäviin taloudenhallinnan tapahtumiin.

Opinnäytetyöni lähtökohtana on nuorten äänen kuuleminen. Tarkoituksena on kysyä 16–22-vuotiaiden nuorten mielipiteitä velkaantumisesta sekä taloudenhallinnan tapahtumista. Mitkä ovat syyt nuorten velkaantumisen taustalla? Minkälaista nuorille suunnattun taloudenhallinnan tapahtumien tulisi olla ja miten heidän mielestään osallisuutta saataisiin lisättyä. Opinnäytetyöni tarkoitus on lisätä nuorten kanssa työskentelevien tietoutta. Työssäni kerron toimia, jotka voivat konkreettisesti lisätä nuorten osallisuutta taloudenhallinnan tapahtumissa.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisella aineistolla voidaan tarkoittaa pelkistetyimmillään aineistoa, joka on ilmaisuasultaan tekstiä. Teksti voi syntyä tutkijasta riippuen tai riippumatta. Tästä voi olla esimerkkinä erimuotoiset haastattelut ja havainnoinnit, jälkimmäisessä henkilökohtaiset päiväkirjat, omaelämäkerrat ja kirjeet sekä muuta tarkoitusta varten tuotettu kirjallinen ja kuvallinen aineisto tai äänimateriaali. (Eskola – Suoranta 1998: 15.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ilmiön merkityksen selvittäminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tarkoituksena on keskittyä pieneen määrään tapauksia. Analysoin näitä tapauksia mahdollisimman perusteellisesti. Näin tieteellisyyden kriteeri on laatu eikä määrä. (Eskola – Suoranta 1998: 18.)

Opinnäytetyöni aineistoin hankin ohjatuilla ryhmähaastatteluilla. Ryhmähaastattelu on ryhmässä tapahtuvaa haastattelua. Haastattelutilanne voi olla vapaata tai ohjattua. Ohjatussa haastattelussa haastattelijä ohjaa ryhmää keskustelemaan ennalta valituista teemoista. Vapaassa haastattelussa haastattelijä taas havainnoi ryhmän vapaata keskustelua. Ryhmähaastattelu sopii kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään, koska tällöin ollaan kiinnostuneita haastateltavien mielipiteistä ja kulttuurisista jäsennyksistä. (Eskola – Suoranta 1998: 86.)

Ryhmähaastattelussa kerätään tietoa siitä, mitä on tapahtunut sekä mielipiteitä tapahtuneesta. Haastattelun tarkoitus on saada haastateltavilta tietoa, kokemuksia, näkemyksiä, asenteita ja odotuksia tutkittavaan aiheesta. Haastattelijä kerää tietoa tarkennettujen kysymysten ja keskustelun avulla (Eskola – Suoranta 1998: 86.)

Ryhmähaastattelun osallistujien valinnassa on tärkeä huomioida, että haastateltavat ovat samankaltaisia suhteessa tutkittavaan asiaan. Tämä voi helpottaa ryhmän toimintaa. Ryhmässä on paljon erilaista tietoa. Ryhmän ollessa vuorovaikutuksessa keskenään syntyy tärkeää tietoa. Vuorovaikutuksen avulla saadaan sellaista tietoa mitä yksilöhaastatteluista ei saada. Ryhmänjäsenet rohkaisevat toisiaan mielipiteiden vaihtoon, kun ollaan kiinnostuneita käsityksistä ja kokemuksista. Ryhmässä ihmiset myös usein kertovat tunteistaan ja kokemuksistaan. (Eskola – Suoranta 1998: 95.)

Ryhmähaastattelun etuna on, että sillä saadaan nopeasti tietoa useilta henkilöiltä samanaikaisesti. Ryhmänjäsenet voivat tuoda esille sellaisia asioita, mitä yksilöhaastattelussa oltaessa ei välttämättä tule mieleen. Ryhmähaastattelu on myös joustava sekä taloudellinen. Ryhmähaastattelu on kuitenkin vaativa aineiston keruumenetelmä. Se vaatii haastattelijalta hyvää haastattelutekniikkaa, kokemusta vuorovaikutustilanteista ja ryhmädynamiikan hallintaa. (Eskola – Suoranta 1998: 97.)

Ryhmähaastattelussa haastattelijan on pyrittävä huolehtimaan, että yksilöllisyys ei katoa ryhmässä. On huolehdittava, että muut haastatteluun osallistujat eivät dominoi hiljaisempien mielipiteitä. Haastattelu vaatii haastattelijalta omaan intuitioon luottamista sekä sanattomien viestien huomaamista. Haastattelijan on osattava tehdä tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä teemarungosta poiketen. Ilman omakohtaista kiinnostusta aiheeseen tai hyviä taustatietoja aiheesta haastattelu voi epäonnistua. Haastattelijan on osattava siirtyä tarvittaessa keskustelussa eteenpäin, jotta ajankäytöstä ei tule ongelmia. Haastattelijalta vaaditaan taitoa olla läsnä tilanteessa ja rohkaista ryhmässä mahdollisesti syrjään jääviä henkilöitä puhumaan. (Hirsjärvi – Hurme 2001: 61–63; Eskola – Suoranta 1998: 97-98.)

Haastattelijan tehtävänä on kertoa vaitiolovelvollisuudesta haastattelussa esille tulleista asioista. Tämä vaitiolovelvollisuutta ei kuitenkaan koske haastatteluun osallistuvia. Haastattelijan tehtävänä on huolehtia, että keskustelu ei vahingoita yksittäistä ryhmänjäsentä, ja keskustelu tarvittaessa ohjataan yleisempään suuntaan. (Eskola – Suoranta 1998: 86.)

Sopivana ryhmäkokona on ryhmähaastattelussa pidetty neljästä kahdeksaan osallistujaa. Tämä on kuitenkin suuntaa antava. Ryhmänkoko voi vaihdella tarkoituksen mukaisesti. Kovin suuri ryhmä hankaloittaa keskustelun tallentamista. Liian suuri määrä ihmisiä voi myös toimia keskustelun innoituksen sijaan keskustelun tyrehdyttäjänä. (Eskola – Suoranta 1998: 97.)

Ryhmähaastattelun nauhoittaminen saattaa tuottaa ongelmia, sillä ihmiset puhuvat usein toistensa päälle. Tällöin äänestä on vaikeaa saada selvää. Mikrofoneja, joiden toimivuus on testattu, on oltava riittävästi. Näin keskustelu saadaan tallennettua mahdollisimman hyvin. Haastatteluiden litteroiminen on syytä suorittaa mahdollisimman pian keskustelutilanteen jälkeen, jotta asiat ja puheenvuorot ovat vielä tuoreessa muistissa. (Hirsjärvi – Hurme 2001: 61–63; Eskola – Suoranta 1998: 99.)

6.3 Työprosessin kuvaus

Ennen opinnäytetyöni tutkimusosuuden aloittamista olin yhteydessä Pohjoisen sosiaalisen alueilla oleviin ammattikouluihin sekä lukioihin. Kysyin koulujen rehtoreilta kiinnostusta osallistua opinnäytetyöni tekemiseen. Koulut olivat Koillis-Helsingin lukio, Oulunkylän yhteiskoulun lukio, Maunulan yhteiskoulun lukio ja Helsingin matematiikkalukio, Helmi liiketalousopisto sekä Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitos Malmin yksikkö.

Lähetin koulujen rehtoreille kyselyn onko heidän koulussa ryhmää, joka voi osallistua opinnäytetyöni tekoon. Koillis-Helsingin lukion, Helmi liiketalousopiston ja Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen Malmin yksikön rehtorit olivat kiinnostuneita osallistumaan opinnäytetyöni tekoon. Tämän jälkeen hain virallista tutkimuslupaa.

Muiden koulujen rehtorit eivät antaneet suostumustaan tutkimuksen tekoon. Syynä oli monien muidenkin opiskelijoiden kiinnostus tutkia kouluryhmiä. Tutkimuspyyntöjä saapuu niin paljon, että kaikkiin opinnäytetyöpyyntöihin ei voida aina käytännönsyistä vastata.

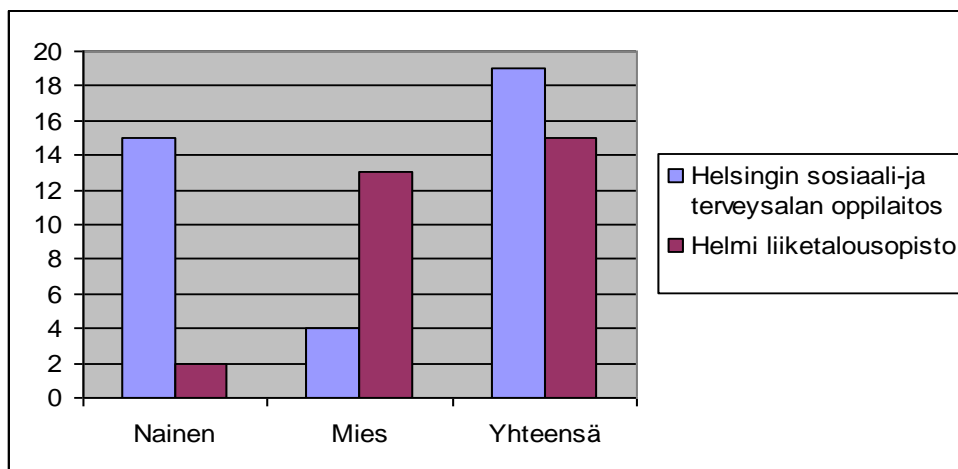
Olin positiivisesti yllättynyt, että pääsin suorittamaan haastatteluni Koillis-Helsingin lukion, Helmi liiketalousopistoon sekä Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen Malmin yksikköön. Rehtorit antoivat minulle yhteyshenkilöksi opettajan, johon olin myöhemmin yhteydessä. Koillis-Helsingin lukiosta opettaja ei kuitenkaan enää tämän jälkeen vastannut sähköposteihin. Tämä oli valitettavaa, koska koulun rehtori piti opinnäytetyötäni kiinnostavana. Näin en suorittanut Koillis-Helsingin lukiossa haastattelua.

Harmittavaa opinnäytetyöni tulosten osalta oli, että mikään lukioryhmä ei päässyt osallistumaan haastatteluun. Kuitenkin olen tyytyväinen, että ryhmähaastattelut onnistuivat Helmi liiketalousopistossa sekä Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitos Malmin yksikössä.

Suoritin ryhmähaastattelut alkuvuodesta 2010. Kävin haastattelemassa Malmin sosiaali- ja terveysalan oppilaita 20.1.2010 sekä Helmi liiketalousopiston oppilaita 4.2.2010.

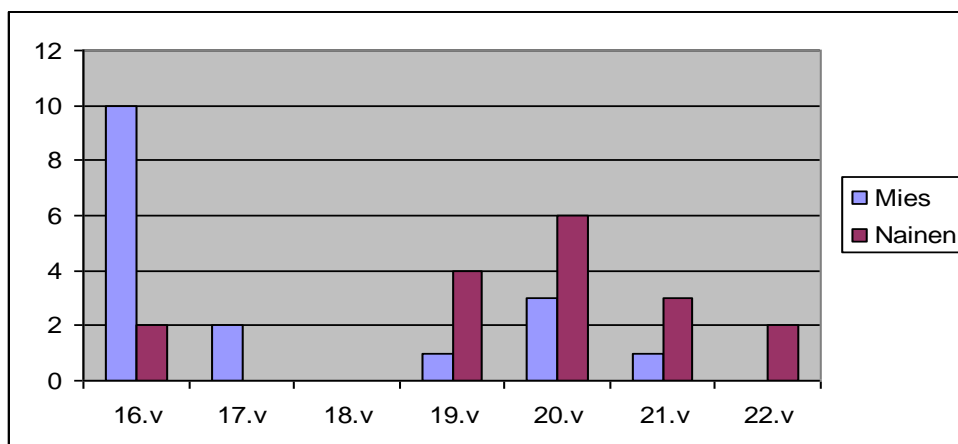
Ollessani yhteydessä koulujen rehtoreihin toivoin, että haastattelemani ryhmät olisivat pienryhmiä, ja ryhmänkoko olisi maksimissaan kymmenen henkilö. Kuitenkin molemmat haastateltavat ryhmät olivat suuria. Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksessa oli yhdeksäntoista osallistujaa ja Helmi liiketalousopistossa osallistujia oli viisitoista. (kuvio 2.)

Yhteensä haastatteluun osallistui kolmekymmentäneljä opiskelijaa. Naisia Sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen opiskelijoista oli viisitoista ja miehiä neljä. Helmi liiketalousopistossa miehiä oli kolmetoista ja naisia kaksi. (kuvio 2.)

KUVIO 2. Ryhmähaastatteluun osallistujien sukupuolijakauma sekä osallistujien määrä

Haastattelujen ikäjakauma oli 16 vuodesta, 22 vuoteen. Nuorimmat osallistujat tulivat Helmi liiketalousopistosta, jossa suurin osa haastatteluun osallistujista oli 16- tai 17-vuotiaita. (kuvio 3.) Helsingin sosiaali- ja terveysalan opiskelijat olivat yli 20-vuotiaita, koska heillä oli opinnoissaan takana ylioppilastutkinto.

KUVIO 3. Osallistujien ikäjakauma.

Ryhmähaastattelun toteutin teemahaastattelurungon avulla. Haastattelunrunko muodostui teorian pohjalta. Haastattelijana pidin huolen, että kaikki teemat käydään läpi. Pysin kannustamaan kaikkia ryhmähaastatteluun osallistujia monipuoliseen keskusteluun. Tavoitteena oli keskustella vapaamuotoisesti niin, että jokaisella on oikeus ilmaista omat mielipiteet. (Eskola – Suoranta 1998: 87.)

Teemahaastattelukysymykset olivat seuraavanlaiset:

1. Nuorten käsitykset velkaantumisesta ja maksuhäiriöistä. Mistä syystä nuoret velkaantuu?
2. Nuorten käsitykset maksuhäiriön vaikutuksista. Mitä konkreettista seuraa maksuhäiriö merkinnästä?
3. Nuorten käsityksiä talousneuvonnasta. Millä keinoilla nuoria saadaan taloudenhallinnan tapahtumiin? Missä taloudenhallinnan tapahtumia pitäisi järjestää?

Haastattelujen kestot olivat hyvin samanlaiset. Sosiaali- ja terveystieteiden ryhmähaastattelun kesto oli noin 30 minuuttia. Helmi liiketalousopistossa haastattelun kesto oli noin 40 minuuttia.

6.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysiin tehtävänä on luoda aineistoon selkeyttä. Aineiston analyysin avulla pystytään tuottamaan uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Tarkoituksena on pyrkiä tiivistämään aineistoni hävittämättä kuitenkaan sen tietoa. Analyysin avulla pystyn kasvattamaan informaatioarvoa luomalla hajanaisesta aineistosta mielekästä sekä selkeää. (Eskola – Suoranta 1998: 138.)

Analyysimenetelmänä opinnäytetyössäni käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla tarkastelen litteroitua aineistoani eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Tarkoituksena on muodostaa tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty ja selkeä kuvaus muuttamatta tai kadottamatta aineiston sisältämää tietoa. (Sarajärvi – Tuomi 2009:108.)

Käytin analyysissäni teemoittelua, joka on sisällönanalyysin vaihe. Teemoittelun avulla aineistosta pystytään nostamaan esille tutkimusongelmaa aukaisevia teemoja. Tällä tavalla on mahdollista vertailla teemojen esiintymistä aineistossa. Litteroidusta aineistosta

löydetään tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. Teemoittelu tarvitsee onnistuakseen teorian ja empirian vuorovaikutusta, joka näkyy tutkimustyössä niiden lomittumisena toisiinsa. (Eskola – Suoranta 1998: 175–176.)

Teemoittelussa etsitään aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä (Sarajärvi – Tuomi 2009: 93). Teemoittelu oli luonteva valinta, koska myös teemahaastatteluni oli rakennettu tiettyjen teemojen ympärille. Teemat olivat nuorten käsityksiä velkaantumisesta ja maksuhäiriöistä, maksuhäiriön vaikutukset sekä nuorten käsityksiä talousneuvonnasta.

Aineistoanalyysin aloitin litteroimalla nauhoitetun aineiston kirjalliseen muotoon. Yhteensä litteroituja sivu tuli kuusitoista kappaletta. Helmi liiketalousopistosta materiaalia kertyi yhdeksän ja Malmin sosiaali- ja terveystalouden oppilaitoksesta seitsemän sivua.

Henkilöt olen aineistossani eritellyt käyttämällä haastateltavien sukupuolia, nainen tai mies. Mielestäni haastattelupaikat eivät anna olennaista lisätietoa aineistoni sisällöstä, eivätkä vaikuta opinnäytetyöni tuloksiin. Tämän vuoksi olen jättänyt mainitsematta haastattelupaikan aineistoni lainauksissa.

Ryhmähaastattelutilanne oli sekava sekä moni äänineen suuren ryhmäkoon vuoksi. Tämän takia aloitin litteroinnin heti haastattelujen päätyttyä. Halusin varmistaa, että saisin kaiken tiedon talteen. Litteroinnin onnistumiseksi kuuntelin nauhat moneen kertaan tarkasti läpi. Valmiin aineiston luin monta kertaan uudestaan. Näin koin saavani haastatteluista selkeän kokonaiskuvan.

Analyysini tarkoituksena on päästä sisälle nuorten ajatuksiin. Halusin ymmärtää nuoria heidän näkökulmastaan. Lähdin purkamaan ja analysoimaan aineistoa vähitellen, pala kerrallaan. Nuorten velkaantumisen syyt olivat minulle kohtalaisen selviä asioita opinnäytetyötäni tehdessä. Ennen analyysin tekoa pyrin kuitenkin unohtamaan kaiken tietoni. Halusin keskittyä aineistooni ja siitä nouseviin ajatuksiin. Kirjoittaessani palasin usein alkuperäiseen litterointiin, pystyäkseeni tarkastamaan onko tieto oikeasta aineistosta lähtevää tietoa vai onko sisältö muuttunut analyysin aikana.

Haastatteluaineiston ollessa teemoittain, suoritin sen pelkistämisen. Suoritin pelkistämisen pilkkomalla sekä tiivistämällä aineiston osiin. Aineiston pelkistäminen helpotti ai-

neiston jatkokäsittelyä. Haastatteluaineistostani pilkoin tekstikatkelmia eli haastateltavan sanomia yksittäisiä asioita tai ajatussisältöjä. Jokaisen tekstikatkelman perään merkitsin sukupuolen. Erityistä tarkkaavaisuutta vaati, ettei vastauksia irrotettu asiayhteyksistä. Näin sen sanoma olisi vääristynyt. (Sarajärvi – Tuomi 2009: 109.)

Viimeisenä vaiheena oli aineiston rajaaminen. Aineistossa oli opinnäytetyöhöni liittymätöntä tietoa. Tarkoituksena oli etsiä aineistosta kiinnostavimmat aihealueet tutkimuskysymyksen osalta. Analyysin ollessa valmis tarkastin vielä litteroimani tekstin ja valmiin analyysin varmistaakseni, että analyysissäni ei ollut tapahtunut virheitä.

6.5 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa minä opinnäytetyöntekijänä olen tutkimukseni keskeinen tutkimusväline. Näin luotettavuuden kriteeri olen minä itse (Eskola – Suoranta 1998: 211). Tämän takia otin luotettavuuden tarkkaan syyniin työskentelyssäni.

Opinnäytetyöni on vahvasti sidoksissa entiseen koulutukseeni ja osittain aikaisempaan työhöni. Minulla on mielipiteitä ja ajatukset tutkittavasta aiheesta. Olen siirtänyt ne syrjään ja luonut tilalle uusia mielikuvia.

Opinnäytetyössäni tutkin nuorten kokemuksia. Pystyäkseen kuvaamaan luotettavasti nuorten kokemuksia tutkittavasta aiheesta, olen käyttänyt opinnäytetyössäni suoria lainauksia. Suorat lainaukset myös antavat lukijalle mahdollisuuden tehdä omat tulkintansa tutkimustuloksista (Eskola – Suoranta 1998: 218).

Olen työssäni pyrkinyt kertomaan mahdollisimman tarkasti tekemiäni tekoja sekä valintoja. Olen arvioinut luotettavuutta jokaisen tekemäni tekojen ja valintojen kohdalla. Luotettavuus ilmenee, että olen pystynyt perustelevaan ja kuvaamaan, mitä ratkaisuja olen tehnyt ja miksi olen niihin päätenyt. (Vinkka 2005: 159.)

Ennen tutkimukseni aloittamista olin yhteydessä mahdollisiin kouluihin, joissa voin suorittaa opinnäytetyöhöni liittyvät haastattelut. Mikä on koulujen kiinnostus ja mahdollisuus osallistua haastatteluun. Valitsin opinnäytetyöhöni kouluja, jotka sijaitsevan Koillis-Helsingin alueella. Työni koulut piti rajata johonkin ja koin hyväksi valinnaksi valita kouluja, jotka sijaitsevat Pohjoisen sosiaalialueen alueella.

Olin yhteydessä kaikkien koulujen rehtoreihin sähköpostilla. Laitoin heille sähköpostiviestin, jossa kerroin lyhyesti opinnäytetyöni sisällön ja sen mahdollisen ajankohdan. Sain pian vastauksen kolmelta rehtorilta. Rehtoreiden kiinnostus opinnäytetyöhöni varmistui, että lähdin pyytämään Helsingin kaupungin opetusvirastolta virallista tutkimuslupaa.

Opinnäytetyössäni olen noudattanut tutkijan etikkaa alusta saakka. Olen lähtenyt työtämään työtäni vasta saatua tiedon, että opinnäytetyöni on mahdollista toteuttaa. Helsingin kaupungin opetusvirasto myös velvoittaa tutkimusluvassa, että tutkimus suoritetaan luotettavasti ja eettisesti. Tutkimus tulee suorittaa yhteistyössä koulujen kanssa sekä oppilaiden suostumuksella. Saatua haastattelumateriaali on tuhottava jälkikäteen tarkasti. Erikoismainintana tutkimuslupahakemuksessani oli, että alle 16-vuotiailta tulee pyytää vanhempien lupa tutkimukseen. Haastatteluihin ei kuitenkaan osallistunut yhtään alle 16-vuotiasta. Varmistin tämän vielä etukäteen haastatteluryhmieni opettajilta.

Ennen haastattelujen alkua varmistin vielä opettajilta, että he ymmärtävät haastatteluni sisällön. Malmin sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitoksessa opettaja ei päässyt osallistumaan haastatteluun kiireittensä vuoksi. Helmi liiketalousopistossa opettaja oli ryhmän mukana koko haastattelun ajan.

Haastatteluja tehdessä noudatin haastateltavia kunnioittavia eettisiä periaatteita. Ennen haastattelujen aloittamista kerroin haastateltaville opinnäytetyöni sisällön. Kerroin nauhoittavani tutkimukseni kahdella digitaalisella nauhoituslaitteelle, jotka sijoitin eri puolille luokkatilaa.

Kerroin tuhoavani haastattelumateriaalin opinnäytetyöni hyväksymisen jälkeen. Lopuksi korostin ryhmille, että tuloksissani ei ketään pystytä tunnistamaan. Annoin haastatteluun osallistuville tiedon, että haastattelu on vapaaehtoinen. Jos haastatteluun ei halua osallistua, voi olla vastaamatta tai saa poistua paikalta. Pari nuorta poistui toisesta haastattelusta, mutta tilanne ei kuitenkaan vaikuttanut siltä, että he eivät halua osallistua. Enemminkin, että heillä oli muuta ohjelmaa.

Alkuperäinen suunnitelmani oli haastatella kolmea eri opiskelijaryhmää. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa aineiston koolla ei ole välitöntä merkitystä tutkimuksen onnistumiseksi. Kun uudet tapaukset eivät enää anna uutta tietoa tutkimusongelmasta, voi-

daan katsoa, että aineistoa on riittävästi. Tällöin puhutaan aineiston kylläntymisestä. (Eskola – Suoranta 1998: 62.)

Uskon saaneeni näistä kahdesta haastattelusta kaiken tarvitsemani tiedon opinnäytetyöhöni. Haastattelut olivat sisällöltään samanlaisia, mutta haastateltavat poikkesivat toisistaan paljon. Haastateltavien välillä oli jopa kuuden vuoden ikäero, ja osalla oli ylioppilastutkinto. Lisäksi sukupuolijakauma oli ryhmien kesken erilainen. Näin ollen uskon näiden kahden ryhmän avulla saaneeni kaiken tarvitsemani tiedon. En usko, että uudet ryhmähaastattelut olisivat tuoneet eriäviä tai uutta tietoa tutkimuskysymykseeni.

7 HAASTATTELUJEN TULOKSET

7.1 Nuorten käsityksiä velkaantumisesta

Haastateltavilla oli monia mielipiteitä minkä takia nuoret velkaantuvat. Heidän mielestään suurin syy velkaantumiseen on kulutustottumukset. Monissa vastauksissa korostui nykyajan kulutusyhteiskunta, joka jopa velvoittaa nuoria kuluttamaan. Mainokset, televisio ja internet houkuttavat ostamaan tavaraa, jota ei välttämättä tarvita.

Mulle tulee mieleen, että kaikki tarttis mun saada nyt tässä ja heti. Mediasa arvostetaan semmosta luksuselämää tommosta. Mies.

Kulutuksesta on tullut haastateltavien mukaan itsestänselvyys. He kokivat, että nuorten on saatava kaikki tarjolla oleva, koska kaikilla muillakin on. Ostamisesta on tehty arjen huvia mitä tulee suorittaa päivittäin. Riippumatta siitä onko varaa vai ei. Lisäksi kaverialue ja harrastukset vaativat osansa kulutuksesta.

Ei voi kuitenkaan yleistää, että kaikki velkaantuminen johtuisi juhlimisen tai ylellisen elämän tarpeesta. Haastateltavat kertoivat, että välillä myös osa arjen perusasioista kuten ruokaostokset tai oppikirja hankinnat täytyy hoitaa lainarahan avulla.

Pitäähän ne laskut maksaa... ja ruokakin olisi kiva. Nainen.

Eläminen on aika kallis. Mies.

Pikavippiyhtiöiden mainokset ovat esillä sekä katukuvassa, että mediassa. Myös ystävät kertovat toisilleen kokemuksia lainarahan saamisesta. Nämä voivat sekoittaa nuoren ajattelemaan, että lainaraha on halpaa ja helppoa rahaa. Lainaa otetaan, vaikka sille ei ole tarvetta. Missään ei kuitenkaan puhuta lainarahan todellisista kustannuksista.

Mainoksia (Pikalaina yhtiöiden), kun on joka nurkassa, niin totta kai niitä sit otetaan. Mies.

Kaveritkin voi käyttää... Tulee tunne että saa helposti rahaa, kun sitä tarvitsee. Nainen.

Haastateltavien mielestä lainahakemuksen voi täyttää internetissä nopeasti, ja yhtä vaittomasti käy postimyynnistä tavaran hankkiminen. Vain muutama painallus tietokoneella, ja laina tai tavara on hankittu. Lainaa tai ostamista varten tarvitaan vain perushenkilötiedot.

On niin helppo saada joku pikavippi. Nainen.

Luottokortti niitä saa helposti. Nainen.

Nettikauppoista pystyy tilaamaan nopeasti tarvittavan tavaran. Mies.

Pikavippiyhtiöt, luottokortit, internetostokset ja arjen perushankinnat eivät ole ainoat syyt nuorten velkaantumisen taustalla. Haastateltavien mielestä pelaaminen tulee lisäämään nuorten talousongelmia. Pelaamisesta on tullut sallittua sekä suosittua ajanviihdettä. Esimerkiksi nettipokerista on tullut ajanvietettä, siinä missä kavereiden kanssa oleminenkin. Houkutukset myös kasvavat jatkuvasti, kun peliyhtiöt lisääntyvät internetissä vauhdilla.

Pelikoneet, pelivelat, niistä ainakin mun kaverit velkaantuu. Pokerivelat, pitkä veto. Mies

Netissä voi pelata monta tuntia putkeen ja menettää rahat. Mies.

7.2 Nuorten käsityksiä maksuhäiriön vaikutuksesta

Haastattelemani nuoret tiedostavat osittain velkaantumisen syyt, jotka pahimmillaan johtavat maksuhäiriömerkintöihin. He eivät kuitenkaan välttämättä ymmärrä seurauksia ja vaikutuksia mihin maksuhäiriömerkintä voi tulevaisuudessa johtaa. Haastateltavien vastauksissa huokui tiedon vähyys. Ei oltu kuitenkaan varmoja ovatko tiedot oikeita.

Luottotiedot ainakin eiks sit välttämättä saa mitään puhelinliittymää vissiin... Asunto voi olla vaikea. Nainen.

Ja kai jossakin työpaikoissa tarkastetaan nää luottotiedot. Mies.

Haastateltavien mielestä nuorten velkaongelmat voitaisiin parhaiten estää tiedon avulla. Heidän mielestään nuoret, jotka velkaantuvat esimerkiksi pikavippien vuoksi puuttuu konkreettista tietoa raha-asioiden hoidosta. Oikeanlailla suunnattu tieto raha-asioista ja velkojen hoidosta ovat parhaita keinoja ennaltaehkäisemään nuorten talousvaikeuksia. Kattavan tiedon avulla pystyttäisiin haastateltavien mielestä parhaalla tavalla estämään nuorten ongelmien synty tai niiden paheneminen.

Nuoret tarvii tietoo, tietoo. Ei mitään lässytystä. Mies.

7.3 Nuorten ajatuksia talousneuvonnasta

Haastateltavien pohtiessa koulun roolia talousneuvonnan antamisessa, tuli ilmi koulun merkitys siinä. Osa muisteli, että he eivät ole saaneet koulussa ollenkaan talousneuvontaa. Toinen osa taas koki, että saatu tieto ei anna tarpeeksi valmiuksia oman talouden hallintaan.

Lukiossa mulla ei ainakaa ollut mitään. Tai jotakin yhteiskuntaoppis ehkä. Tai siis ei siellä mun mielestä sellasta niinku jokapäivästä tai sellasta. Et se on niinku sellasta yleistä. On meillä taloustietoa ollu, mut ei mitään neuvontaa. Ei sellasta niinku realistista. Mitä siitä seuraa... Nainen.

Nuoret kuuluvat monien käynnissä olevien taloudenhallinnan hankkeiden kohderyhmään. Haastateltavat nuoret eivät kuitenkaan muistaneet yhtään kampanjaa, joka keskittyisi oman talouden hallintaan liittyviin asioihin.

Haastattelun yhteydessä näytin nuorille kahta suurta kampanjaa. Toinen oli parhaillaan käynnissä oleva Settlementtinuorten liiton suunnittelema Haltsaa-taloutesi opas ja toinen oli taloudenhallinnan neuvottelukunnan aikaisemmin julkaisema Kalliit Kulissit kampanja. Haastateltavista kukaan ei tunnistanut kampanjoita.

Emmä ainakaan ole kuullu mistään. Nainen.

Mulle ainakin täysin vieraita. Mies.

Aineistosta korostui, että nämä kampanjat eivät ole oikea tapa tavoittaa nuoria. Haastateltavat kokivat, että kampanjat eivät kiinnosta nuoria. Kalliit kulissit kampanja oli haastateltavien mielestä hyvä esimerkki siitä miten nuoria ei ainakaan tavoiteta. Kyseinen internetsivusto koettiin huonoksi ja vaikea selkoseksi. Sivusto koettiin enemmän lapsenomaiseksi, kuin nuorille suunnatuksi.

Miten kukaan nuori voi saada mitään tietoa, jos se on tollasta. Nainen.

Olivatpa esitteet tehty ulkoasultaan tai sisällöltään houkuttelevaksi, ne eivät tavoita kohderyhmää. Haastateltavat ilmaisivat esitteiden päätyvän enemmän roskakoriin, kuin luettavaksi. Haltsaa-taloutesi- opas oli haastateltavien mielestä vaikealukuinen sekä monisivuinen. Tietoa talousasioista ei heidän mielestään voi kirjoittaa selkeästi, lyhyesti ja mielenkiintoisesti.

Aivan liikaa sivuja. Ei näitä jaksa lukee. Mies.

Liput laput menee roskiin. Nainen.

Ketä oikein lukee mitään esitteitä? Mies.

7.4 Missä taloudenhallinnan tapahtumia pitäisi järjestää

Nuoret viettävät vapaa-aikaa mielellään esimerkiksi nuorisotaloilla tai ostoskeskuksissa. Haastateltavat eivät kuitenkaan koe näitä parhaimmiksi paikoiksi suorittaa taloudenhallinnan toimia. Haastateltavien mielestä nuoret eivät halua vapaa-ehtoisesti tuhjata vapaa-aikaansa näihin. Vapaa-aika koetaan omaksi ajaksi, jolloin nuoret haluavat tehdä omia asioitaan.

... Eii ite tuu mentyy vapaa-aikana, et mä meen talousneuvontaa Ei oo muuta tekemistä. Nainen.

Ei missän ostareille... Niis ollaan kavereitten kanssa. Mies.

Haastateltavat kokivat koulun olevan helpoin paikka tavoittaa nuoret. Koulussa nuoret ovat läsnä, ja he kokevat myös tiedon menevän perille ajoissa. Haastateltavat kertoivat, että omaan talouteen liittyviä tietoa tulisi jakaa jo yläasteen aikana. Tieto tulee heidän mielestään liian myöhään lukion tai ammattikoulun aikana.

Kyl ainakin mun mielestä sitä vois laittaa jossakin peruskoulussa ja sit toisen asteen opinnoissa. Mies.

Varmaan koulu on silleen hyvä...Nainen.

Sitä pitäis pitää tarpeeks ajoissa tai riittävän aikasessa vaiheessa, niinku esim. yläaste ikäisille.. Nainen.

7.5 Millä keinoilla nuoria saadaan taloudenhallinnan tapahtumiin

Haastateltavat kertovat koulun olevan paras paikka saada nuoret talousneuvonnan pariin. Heidän mielestään tapahtuman tulisi olla erillinen tilaisuus koulupäivän aikana. Haastateltavat haluaisivat toimintaa ja muutosta perinteiseen oppituntiin.

Kouluun joku päivä. Mies.

Koulussa teema päivä... Nainen.

Taloudenhallinnan tapahtuman järjestäjäksi koettiin sopivimmaksi muu, kuin opettaja. Opettaja koettiin uskottavuudeltaan huonoimmaksi vaihtoehdoksi kertomaan talousasioista nuorille. Haastateltavien mielestä tieto menee parhaiten perille, joko nuoren aikuisen tai kohderyhmän ikäisen pitämän luennon avulla. He toivoivat luennoitsijalla olevan omakohtaisia kokemuksia. Tämän lisäksi nuoret pitävät arvokkaana talousasioiden ammattilaisen tietämystä ja kokemusta.

...Ei opettaja, sellanen joka tietää enemmän asioista. Mies

Joku sellanen, joka on itte, vaikka joutunut semmoseen asemaan. Ei oo saanut tietoa ja sit mitä on käynyt. Mies.

Ei mitään vanhaa, vaan joku nuori kertomaan.. Nainen.

Vaik joku jol olis omaa kokemusta. Tekee työkseen tai tietää asiasta... Nainen.

Aineiston vastauksissa korostui, että nuorten on itse ymmärrettävä tiedon merkitys. Haastateltavien mielestä nuoret on saatava pohtimaan tietoa, eikä sitä pidä suoraan antaa. Taloudenhallinnan materiaalin pitää olla myös nuorille suunnattua sekä kiinnostavaa. Haastateltavat kokivat, että tällä hetkellä taloudenhallinnan toimet eivät ole suunniteltu nuorten näkökulmasta, vaan enemminkin aikuisen. Aikuinen on päättänyt mitä tuotetaan ja missä.

Nuoret pitäis niinku saada pohtimaan itse asioita, ei ne jaksa kuunnella. Nainen.

Niin ei ne niinku mitään luentoja kuuntele. Se vois niinku yrittää kohdistaa niihin nuoriin. Tehtävä tai muulla tavalla. Nainen.

Taloudenhallinnan toimien on oltava riittävän houkuttelevia, jotta nuoret saadaan toimintaan mukaan. Yhteisen pohdinnan ja tekemisen avulla saadaan tieto talousasioista jäämään paremmin nuorten mieliin. Nuorille ei riitä, että luennoitsija käy luennoimassa aiheesta ja poistuu tämän jälkeen paikalta.

Haastattelun vastauksissa korostui, että osallisuus lisääntyy ottamalla nuoret mukaan toimintaan. Nuorten on saatava olla vaikuttamassa taloudenhallinnan toimien sisältöön. Näin he kokisivat toiminnan itselleen merkityksellisenä. Samalla toimintaan saadaan mukaan onnistumisen tunne.

Pitäis tehdä yhes. Nainen.

...jonka suunnitteluun oppilaat voisi osallistua. Nainen.

Helmi liiketalousopiston haastattelussa nuorilla heräsi ajatus siitä, kuinka he haluaisivat suunnitella sekä toteuttaa taloudenhallinnan tapahtuman. Haastateltavat alkoivat ideoidaan kouluun tapahtumaa, joka järjestettäisiin koulupäivän aikana. Nuoret myös alkoivat suunnitella tapahtuman ohjelmaa ja siihen liittyviä esitteitä. Haastateltavien mielestä tällainen tapahtuma lisäisi ainakin heidän kiinnostustaan taloustiedon hankkimiseen.

Me voitais ainakin järjestää. Nainen

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Teoria osuudessa puhuin mitä osallisuus on teoriassa sekä käytännössä. Haastatteluissa puhuin nuorille, nuorten osallisuudesta taloudenhallinnan tapahtumissa. En kuitenkaan korostanut tätä liikaa, etteivät haastattelut jäisivät vain osallisuuteen. Silti tulokset toivat esille, että tällä hetkellä nuoret eivät ole osallisena järjestettävissä taloudenhallinnan tapahtumissa. Tehdään nuorille, mutta ei nuorten kanssa. Näin taloudenhallinnan kampanjat ja tapahtumat, eivät myöskään kohtaa nuoria.

Haastattelemani nuoret toivat esille, että nykyajan kulutusyhteiskunta velvoittaa nuoria ostamaan ja kuluttamaan. Kuluttamisesta on tullut hyväksyttävää. Samalla se on kuitenkin yksi syy nuorten talousvaikeuksien takana. Käytännön syyt voivat myös lisätä nuorten velkaantumista. Arjen menoihin liittyvät hankinnat sekä laskut on maksettava, vaikka sitten lainarahalla.

Haastateltavien mielestä nuoret tarvitsevat tietoa talousasioista. Haastateltavista 34 neljästä nuoresta, vain yksi muisti saaneensa talousneuvontaa koulussa. Koin tämän hämmästyttävänä, koska koulun oppivelvollisuuteen kuuluu järjestää talousneuvontaa.

Selvityksen mukaan peruskoulun oppikirjoissakin taloustietoa on jonkin verran, mutta ei riittävästi. Opettajien koulutuksessa ei myöskään perehdytä talousasioiden opettamiseen välttämättä ollenkaan. Talouskasvatus on koulussa monien oppiaineiden vastuulla, eikä eri oppiaineisiin sisältyvää koordinoitua ole. Näin kokonaiskuva talouskasvatuksen opetuksesta puuttuu. Opettajat myös kokevat, että heillä ei ole riittäviä valmiuksia talousasioiden opettamiselle. (Rissanen 2009: 35.)

Vaikka koulun ja opettajan tehtävä on kertoa talousasioista. Kokevat haastateltavat nuoret, että opettaja ei ole paras kertomaan tietoa oppilailleen. Haastateltavat toivovat tapahtuman toteuttajaksi nuorta aikuista, jolla on omakohtaista tai ammatin mukana tuomaa tietoutta talousasioista. Aikuisen tehtävänä on olla toiminnassa kuuntelija sekä innoittaja, joka omalla tiedollaan kannustaa nuoria itse oivaltamaan ja käsittämään tiedon merkityksen.

Haastateltavat haluavat konkreettista tietoa talousasioista, ja tätä tietoa he toivovat saavan osittain toiminnallisista menetelmistä. Juuri toiminnallisuus lisää oivaltamista. Nuorten saadessaan itse oivaltaa tiedon merkityksen, jää se myös parhaiten mieleen.

Haastateltavien mielestä esitteet ja muut laput ovat turhia. Mukanani ollut taloudenhallinnan materiaali sai heiltä kielteisen vastauksen. Esittelemäni taloudenhallinnan kampanjat, eivät olleet heidän mielestä sitä mitä nuoret haluavat tai kaipaavat. Väärin kerrotussa taloustiedossa on se haitta, että se jäättää nuorilta paljon tärkeää tietoa saamatta. Oikeanlaisesti suunnattu asennekasvatus ja tietous raha-asioista ja velkojen hoidosta, ovat parhaita keinoja ennaltaehkäisemään nuorten talousvaikeuksia.

Nuoret elävät tässä ja nyt. Nuorille suunnatun taloudenhallinnan tapahtumien tulee olla hauskaa, kiinnostavaa sekä ajanmukaista. Osallisuus on yhteydessä vuorovaikutukseen. Tehdessä yhdessä nuorten kanssa saadaan aikaan vuorovaikutuksen tunne. Nuoret on saatava kokemaan innostumista ja pätevyyden tunnetta. Nuorille ei tietoa tarvitse ulkoapäin kaataa.

Nuoret saadaan parhaiten taloudenhallinnan tapahtumiin menemällä nuorten luokse. Haastateltavien mielestä paras tällainen paikka on koulu. Koulussa voitaisiin järjestää yhden oppiluokan kanssa esimerkiksi talouspäivän koko koululle.

Taluspäivää voi ohjata esimerkiksi henkilö, jolla on tietoa talousasioista. Ohjaajan tehtävänä on antaa nuorille materiaali ja tieto sekä olla toiminnan kannustaja ja innostaja. Ohjaajaa antaa nuorille vapauden toimia puuttumatta kuitenkaan toiminnan sisältöön. Näin valta on oikeasti nuorilla. Ohjaaja tekee yhdessä nuorten kanssa tapahtumasta vapaan, kannustavan, tasa-arvoisen sekä luottamuksellisen. Luottamalla nuoriin saadaan he kokemaan oma osansa tärkeäksi, ja samalla osallisuus lisääntyy.

Toinen tapa tavoittaa nuoria on, että luennoitsija menee kouluun mielenkiintoisen sekä toiminnallisen luennon kanssa. Luennon aikana luennoitsija pyrkii kannustamaan nuoria toimintaan mukaan. Yhdessä vuorovaikutuksen kanssa luodaan luento, jossa nuoret saavat olla mukana muutakin, kuin kuuntelijan roolissa.

Oli keino mitä tahansa, kaikkein tärkeintä on tehdä toimintaa yhdessä nuorten kanssa. Toimintaa joka on heidän näköistään. Näin nuoret kokevat toiminnan itselleen merkityksellisenä. Lyhyesti voin todeta, että nuorten osallisuus lisääntyy tekemällä yhdessä. Otetaan nuoret mukaan taloudenhallinnan tapahtumien suunnitteluun sekä toteutukseen. Annetaan nuorille osallisuuden tunne jossakin vaihetta taloudenhallinnan tapahtumaa. Kuunnellaan sekä annetaan nuorten itsensä vaikuttaa toiminnan sisältöön.

9 POHDINTA

Yleisesti ottaen tiedetään, että nuoret eivät ole kovin kiinnostuneita talousasioista. He pitävät pankki- ja talousasioita tärkeinä, mutta niiden seuraaminen kiinnostaa nuoria

vähemmän, kuin aiemmin (Halonen 2004: 2–3). Tämä näkyy myös nuorten maksuhäiriömerkintöjen määrässä, jotka ovat tasaisessa kasvussa.

Miten nuoret saadaan taloudenhallinnan tapahtumiin, kun nyt järjestettävä toiminta ei heitä houkuta paikalle? Useat tahot järjestävät tälläkin hetkellä nuorille räätälöityä talousneuvontaa. Lisäksi tietoa talousasioista on kattavasti eri medioissa ja yksinkertaisten esitteiden muodossa. Toimet eivät kuitenkaan tavoita kohderyhmää.

Kysyin nuorilta itseltään konkreettisia neuvoja minkälaisia taloudenhallinnan tapahtumien tulee olla, jotta heidät saataisiin osallistumaan. Osallisuus taloudenhallinnan tapahtumissa lisääntyisi, jos nuoret kokisivat toiminnan itsensä näköiseksi, eikä ulkoapäin tuotetuksi. Nuoret toivovat tapahtumaa jonka ohi ei voi vain kulkea tai esitettä, joka voidaan heittää roskakoriin. He haluavat olla suunnittelemassa sekä toteuttamassa taloudenhallinnan tapahtumia. Yhdessä tekemisellä tavoitetaan eniten nuoria. Näin saataisiin nuorille tärkeää tietoa talousasioista, jota he jossakin vaiheessa elämäänsä tarvitsevat. Tätä tietoa he voivat myös kertoa eteenpäin. Ehkä näin saadaan vähennettyä nuorten velkaantumista ja maksuhäiriömerkintöjä.

Työni olen tehnyt yhteistyössä työelämän kanssa. Sosiaalityöntekijä Eija Huovila antoi minulle paljon arvokasta tietoa työhöni liittyen. Kävin myös opinnäytetyöhöni liittyen tapaamassa velkaneuvoja Juha Neuvosta. Juha Neuvonen ja Malmin sosiaaliasema tekevät yhteistyötä taloudenhallinnan tapahtumiin liittyen.

Uskon, että työni tuloksista on kummallekin konkreettista hyötyä. Opinnäytetyöni pohjalta Eija Huovila ja Juha Neuvonen saivat selville toivomiaan nuorten mielipiteitä. Näiden pohjalta Pohjoinen sosiaaliasema, Malmin yksikkö voi järjestää yhdessä nuorten kanssa taloudenhallinnan tapahtuman. Olisi mielenkiintoista kuulla minkälaisia tuloksia tällöin saataisiin. Mitkä olisivat nuorten ajatukset ja mielipiteet tapahtumasta. Kokisivatko nuoret, että tapahtuma on heille suunnattu. Ennen kaikkea olisi mielenkiintoista kuulla osallistuisivatko nuoret toimintaan?

Opinnäytetyöni tuloksia voi analysoida useasta näkökulmasta. On huomioitavaa, että tulokset olivat kahden ammattikoululuokan oppilaiden mielipiteitä. Olisivatko tulokset olleet erilaisia, jos olisin saanut haastateltavaksi myös lukiolaisryhmän. Ovatko lukolaiset esimerkiksi opinnoissaan saaneet erilaista tietoa talousasioista? Minkälaiset tulok-

set olisin saanut, jos olisin suorittanut haastatteluni joissakin toisissa pääkaupunkiseudun oppilaitoksissa tai jopa toisella puolella Suomea?

Opinnäytetyötäni tehdessä koin, että nuoret voivat olla haastava kohderyhmä tutkia. Heidän tutkimisessa mielestäni voi olla ongelmana kokonaiskuvan puuttuminen, koska nuorten asema yhteiskunnassa on monimuotoinen. Nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä, jokainen on yksilö. Erilaiset asiat puhuttavat erilaisia nuoria. Haastattelemani nuoret olivat osallisuudesta taloudenhallinnan tapahtumiin tätä mieltä. En voi kuitenkaan sanoa, että se koskee kaikkia nuoria.

Päädyin opinnäytetyössäni ryhmähaastatteluun, koska uskon sen avulla saavani yksilöhaastattelua monipuolisemman tutkimusaineiston. Mielestäni nuoret voivat olla haastava ryhmä toteuttaa yksilöhaastatteluja. Työni onnistumiseksi halusin varmistaa, että saan nuorten ääneen kuuluviin. Yksilöhaastatteluissa pelkonani oli haastateltavien vähyys. Ryhmähaastattelu mahdollisti, että sain haastateltavaksi suuren joukon hyvinkin erilaisia nuoria.

Kumpaankin haastatteluun osallistui yli kymmenen osallistujaa. Tämä ei mielestäni kuitenkaan vaikuttanut negatiivisesti haastattelun kulkuun tai tuloksiin. En kokenut missään vaiheessa, että haastattelut olisivat olleet liian sekavia tai hiljaisemmat osallistujat olisivat jääneet pois keskustelusta.

Nuoret olivat innostuneita haastatteluista, mutta ihmeissään. Varsinkin Sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksessa opiskelijoille ei ollut ilmoitettu etukäteen haastattelusta. Opettajan vielä poistuttua paikalta, oli hämmennys valmis. Tartuin kuitenkin tilanteeseen ja kerroin tarkasti mistä on kyse. Tällöin opiskelijat alkoivat kuunnella. Haastattelu Helmi liiketalousopistossa sujui myös hyvin. Opettaja oli paikalla koko haastattelun ajan. Voin ajatella, että hänen läsnäolo herkisti nuoret kuuntelemaan.

Nautin paljon nuorten haastattelusta. Paljon haastattelutekniikasta jäi vielä opittavaa, mutta kuitenkin koen oppineeni paljon. Mahdollisilla seuraavilla haastattelu kerroilla pystyn työskentelemään vielä varmemmin. Työskentely nuorten kanssa on aina haastavaa, mutta sitäkin palkitsevampaa. Kummankin haastattelun jälkeen lähdin positiivisin mielin kotiin. Ajatellen miten paljon hienoja ajatuksia nuorilla on, jos vain heidän kanssansa jaksaa olla ja jutella.

Analyysitapa oli minulle itsestään selvyys. Sisällönanalyysi sopii mielestäni parhaiten tutkimustehtäväni selvittämiseen. Tutkimukseni luonne ratkaisi sisällönanalyysin käyttämisen. Analyysin tekeminen oli haastavaa, mutta palkitsevaa. Sisällönanalyysin avulla ymmärsin parhaiten opinnäytetyöni tarkoituksen.

Opinnäytetyöni on edistynyt pikkuhiljaa elämän pienten arkisten asioiden saattelemana. Alkuperäinen palautus aika keväällä 2010 vaihtui syksyyn 2010. Keväällä 2010 olin työni valmistumisen siirtymisessä yhteydessä Eija Huovilaan. Kerroin hänelle lyhyesti työni tulokset, joiden pohjalta voidaan kehittää ainakin Pohjoisen sosiaaliaseman, Malmmin yksikön taloudenhallinnan tapahtumia.

Työtäni olen työstänyt jo puolentoista vuoden ajan, ja nyt työ on nyt valmis. Työskentely on ollut palapeliä yhdistämistä. Joskus palat ovat olleet hukassa, välillä niitä on ollut esillä riittämiin. Työni antoi minulle paljon. Opin paljon uutta ja mielenkiintoista, ja vanhojakin asioita esimerkiksi voimaantumista pystyin muistelemaan työtäni tehdessä. Opinnäytetyötäni tehdessä huomasin miten laajasti sosiaalipedagogiikka aukeaa ympärillä, vaikka en siitä konkreettisesti tässä työssä puhunutkaan.

Ensimmäinen tutkimus on aina ensimmäinen. Aluksi oli vaikea yhdistää ja hyödyntää opettajien ohjeita, sekä löytää ne oikeat tutkimusmenetelmät. Pikkuhiljaa työtäni työstäessä ymmärsin mitä tutkimusprosessi kokonaisuudessa on. Miten tärkeää on suunnitella oma ajankäyttö ja ymmärtää oma tutkimusprosessi alusta alkaen.

LÄHTEET

- Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Gretschel, Anu 2002: Kunta nuorten osallisuusympäristönä. nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Verkkodokumentti. <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13503/9513912868.pdf?sequence=1>>. Luettu 20.8.2009.
- Gretschel, Anu – Kiilakoski, Tomi 2007: Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto Helsinki: Hakapaino Oy.
- Halonen, Ulla 2004: Nuorisotutkimus huhtikuu 2004. Suomen pankkiyhdistys.
- Haltsaa-taloutesi opas. 2008. Setlementtinuorten liitto ry.
- Hanhivaara, Pirjo 2006: Maailmaa syleilevä osallisuus-osallisuuden suhde kouluun. Nuorisotutkimus: Kunta ja osallisuus 3/2006. Nuorisotutkimus-lehti. Nuorisotutkimusseura ry. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2000: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Huovila, Eija 2008: Elämä edessä – talous kuntoon – pienhankkeen loppuraportti.
- Kaartinen, Risto – Lähtenmaa, Jaana 2006: Miten ja mihin nuoret käyttävät pikavippejä ja muita kulutusluottoja. KTM rahoitetut tutkimukset: Edita Publishing Oy.
- Kohonen, Kirsi 2004: Nuorten vaikuttajaryhmät -kunnallista päätöksentekoa vai kunnollisia tapahtumia? Teoksessa Paakkunainen, Kari (toim.): Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Helsinki: Edita.
- Koljonen, Virpi 2002: Nuorten velkaantuminen ja maksuhäiriöt. Teoksessa Autio, Minna – Eresmaa, Ilpo – Heinonen, Visa – Koljonen, Virpi – Paju, Petri – Wilska, Terhi-Anna Pakko riittää – Näkökulmia nuorten maksuhäiriöihin ja kulutukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. Yliopistopaino Oy.
- Kuluttajavirasto 2009. Verkkodokumentti. <<http://www.kuluttajavirasto.fi/fiFI/velkaneuvo.aspx>>. Luettu 24.7.2009.
- Mattila, Minna 2005: Nuorten velkojen järjestelemisen karikat. Teoksesta Autio, Minna – Paju, Petri (toim.): Kuluttava nuoruus. Helsinki: Yliopistopaino Oy. 112-115.
- Rantala, Kati 2008: Velkojen hallinta ja velallisen suoja. Kotitalouksien velkaongelmat syksyllä 2008. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkodokumentti. <http://www.optula.om.fi/uploads/vgizgkv_1.pdf>. Luettu 15.6.2009.
- Rissanen, Kirsi 2009: Talous ja velkaneuvonnan arvio. Työ ja elinkeinoministeriön julkaisu. Verkkodokumentti. <http://www.tem.fi/files/21927/TEM_8_09_nettiin.pdf>. Luettu 5.5.2010.

- Saarinen, Henna 2001: Nuoruus ja hulluus, vanhuus ja viisaus? Tutkimus nuorten kulkukäyttäytymisestä ja velkaantumisesta. STAKES. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sarajärvi, Anneli – Tuomi, Jouni 2009: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Setlementtinuorten liitto ry 2008: Nuorille suunnattua Haltsaa-taloutesi- opas. Verkkodokumentti. <http://www.setlementtinuoret.fi/?109_m=211&s=76>. Luettu 15.8.2009.
- Siitonen, Juha 1999: Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Verkkodokumentti. <<http://herkules oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>>. Luettu 17.7.2009.
- Suomen Asiakastieto Oy 2008. Maksuhäiriömerkintöjä saaneiden ikäjakauma 2004–2008.
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2010. Kalliit kulissit sivusto. Verkkodokumentti. <<http://www.tem.fi/index.phtml?s=2280>>. Luettu 15.4.2010.
- Uudenmaan Martat ry 2009. Toimintasuunnitelma 2008-2009. Verkkodokumentti. <<http://www.uudenmaanmartat.fi/liitteet/uudenmaanmartat2009-2010toimintasuunnitelma.pdf>>. Luettu 17.4.2010.